

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΒΡΕΦΟΥΣ*

(ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ)

Υπό

ΑΝΔΡΕΑ Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

Ίατροῦ-Επιμελητοῦ Κοινωνικῆς Ὑγιεινῆς
Ὑγειονομικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν

Καὶ τώρα ἄς ἴδωμεν τὰ τῆς φθορᾶς τοῦ ἀνθρωπίνου τέκνου κατὰ τὴν ἔνδομήτριον τούτου ζωὴν, δηλαδὴ τὴν ἐμβρυϊκὴν θνησιμότητα, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἔμβρυον γεννᾶται νεκρὸν χωρὶς νὰ ἀναπνεύσῃ, δηλαδὴ θνησιγενές, ἢ ἀνέπνευσε μὲν μετὰ τὴν γέννησιν, ἀλλ' ἀπέθανεν ἐντὸς τῶν πρώτων 1-3 ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ, δηλαδὴ πρόωρος, συνεπεία αἰτίων ἀναγομένων εἰς τὴν ἔνδομήτριον ζωὴν τούτου, καὶ κυρίως ὀφειλομένων εἰς τὴν μητέρα. Ἡ θνησιγένεια ὑπολογίζεται ἐπὶ τοῖς χιλίοις καὶ ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γεννηθέντων ζώντων βρεφῶν, ἢ ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν γεννηθέντων, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀναγραφῇ ἐπὶ τίνος γίνεται ὁ ὑπολογισμός. Εἶναι δηλαδὴ τὸ πηλίκον τῆς διαιρέσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γεννηθέντων θνησιγενῶν βρεφῶν ἐπὶ 1000 διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γεννηθέντων ζώντων νεογνῶν ἰδίου ἔτους ἢ ἐπὶ χιλίων γεννήσεων γενικῶς, ἤτοι θνησιγένεια =

$$\frac{\text{ἀριθμὸς θνησιγενῶν} \times 1000}{\text{ἀριθμὸς γεννηθέντων ζώντων ἰδίου ἔτους}}$$
$$\text{ἢ} \frac{\text{ἀριθμὸς θνησιγενῶν} \times 1000}{\text{ἀριθ. γεννηθέντων νεογνῶν ἰδίου ἔτους}} = \alpha\% / \text{οο}$$

Ἡ θνησιγένεια κατὰ μέσον ὅρον πρὸ τοῦ 1940 εἰς τὰς διαφόρους χώρας ἐκυμαίνετο εἰς ὑψηλότερα ὅρια ἐν συγκρίσει μὲ τὴν μεταπολεμικὴν τοιαύτην, καθὼς καὶ εἰς τὴν

Ἑλλάδα. Νεώτεροι στατιστικαὶ φέρουσι ταύτην μᾶλλον ἡλαττωμένην. Ἡμέτεροι δὲ ἔρευναι ἐν τῷ Μαιευτηρίῳ «Μαρίκα Ἡλιάδῃ» ἐπὶ 10.775 γεννήσεων ζώντων βρεφῶν καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1936, 1938, 1941, 1942, 1943, 1944, 1949 καὶ 1955 διεπίστωσαν θνησιγένειαν 27,30/οο κατὰ μέσον ὅρον.

Εἰς τὰς πόλεις, ἡ θνησιγένεια εἶναι συχνοτέρα ἢ εἰς τὴν ὑπαίθρον. Ὡς πρὸς τὸ γένος, συχνοτέρα εἶναι εἰς τοὺς ἄρρενας, καὶ μεταξὺ ἐξωγάμων καὶ νομίμων κυήσεων, μεγαλυτέρα εἶναι ἡ θνησιγένεια εἰς τὰ ἐξώγαμα.

Ἡ πρόωρος θνησιμότης τῶν νεογνῶν, ἢ ἐπισυμβαίνουσα ἐντὸς τῶν 1-3 ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ, ὀφείλεται ἐπίσης κυριώτατα εἰς τὰς ἰδίας αἰτίας αἱ ὁποῖαι προκαλοῦν τὴν θνησιγένειαν, σπανιώτατα δὲ ὀφείλεται καὶ εἰς ἐξωγενεῖς παράγοντας, ὡς ψύξις, κακώσεις κλπ., καὶ εἶναι αὕτη συχνοτέρα κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς γεννήσεως. Ἡ πρόωρος θνησιμότης ἐκδηλοῦται ὅταν ἡ αἰτία ἢ ὁποῖα προκαλεῖ ταύτην δὲν ἴσχυσεν ἵνα θανατώσῃ τὸ νεογνὸν κατὰ τὴν ἔνδομήτριον τούτου ζωὴν, ἀλλὰ μετὰ τὴν γέννησιν. Καὶ ἐπειδὴ τὰ αὐτὰ αἰτία προκαλοῦν τὴν θνησιγένειαν καὶ τὴν πρόωρον νεογεννητικὴν θνησιμότητα, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, διὰ τοῦτο θὰ περιγράψωμεν ταῦτα ὁμοῦ, ἀφοῦ κοινὰ εἶναι ταῦτα.

* Συνέχεια ἐκ τοῦ 9ου τεύχους καὶ τέλος.

Τὰ κυριώτερα αἷτια τῆς ἐμβρυϊκῆς θνησιμότητος κατὰ τὴν κύησιν καὶ τὸν τοκετὸν

Ταῦτα, ὡς ἀνεφέραμεν, ὀφείλονται κυρίως εἰς νόσους, κακώσεις καὶ ἀνωμαλίας τοῦ μητρικοῦ ὀργανισμοῦ ὑφισταμένας κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐγκυμοσύνης, καὶ εἶναι τὰ κάτωθι :

1ον.—Εἶναι τὰ ὀξεῖα λοιμώδη νοσήματα τῆς μητρὸς, ὡς π.χ. ὁ κοιλιακὸς τύφος, πνευμονία, χολέρα, πανώλης κλπ. Ταῦτα δύνανται νὰ θανατώσωσι τὴν ἔγκυον μῆτέρα μετὰ τοῦ ἐμβρύου, ἢ μόνον τὸ ἐμβρυον τὸ ὅποιον γεννᾶται νεκρὸν, ἢ ζῶν μετ' ὀλιγῶρον ἢ ὀλιγοήμερον ζωῆν.

2ον.—Τὰ χρόνια λοιμώδη νοσήματα, καὶ κυρίως ἡ σύφιλις, συγγενῆς καὶ ἐπίκτητος, ἢ ὅποια, λόγῳ τῶν συχῶν αἱμορραγιῶν τῆς μήτρας συνεπείᾳ τοῦ εὐθρύπτου συφιλιδικοῦ πλακοῦντος καὶ τῆς συχῆς εἰς μεγάλην ἔκτασιν ἀποκολλήσεώς του ἐκ τῆς μήτρας, προκαλεῖ συνήθως θνησιγένειαν εἰς μεγάλον βαθμὸν, ἀποβολὰς καὶ πρόωρους θανάτους τῶν νεογνῶν, ὡς καὶ ἄλλας πολλὰς σοβαρὰς βλαβερὰς συνεπειὰς διὰ τὴν ζωὴν καὶ ὑγείαν εἰς τὴν μετέπειτα ζωὴν τοῦ παιδίου, τὰς ὁποίας θὰ περιγράψωμεν εἰς τὸ σχετικὸν εἰδικὸν κεφάλαιον καταπολεμήσεως καὶ προφυλάξεως ἐκ τῶν ἀφροδισίων νόσων.

3ον.—Διάφοροι γυναικολογικαὶ παθήσεις τῆς μητρὸς καὶ ἀνωμαλίας τῆς κύησεως, ὡς ὄγκος μήτρας, ἔνδομητρίτιδες, πρόδρομος πλακοῦς, μύλη, ὑδράμνιον κλπ., με ἀποτέλεσμα τὴν θνησιγένειαν καὶ πρόωρον νεογεννητικὴν θνησιμότητα.

4ον.—Ἡ τοξιναιμία τῆς κύησεως, ἢ ὅποια, ἐκδηλουμένη ἀπὸ ἀπλοῦς ἐμέτους, κεφαλαλγίας καὶ ἰλίγγους, καταλήγει εἰς τὴν φοβερὰν ἐπιπλοκὴν τῆς κύησεως, τὴν ἐκλαμψίαν, ἢ ὅποια ἐπιφέρει πολλάκις τὸν θάνατον τοῦ ἐμβρύου, τὸ ὅποιον συνήθως γεννᾶται νεκρὸν, δι' αὐτομάτου ἐκβολῆς του ἢ τεχνητῆς τοιαύτης.

5ον.—Ἡ ἀσθενικότης τοῦ ἐμβρύου καὶ ἡ ἐλαττωματικὴ τούτου διάπλασις, ὀφειλομένη εἰς διαφόρους παθολογικὰς καταστάσεις ἢ νόσους τῆς μητρὸς, ὡς καὶ κοινωνικὰς αἰτίας, αἵτινες τὸ καθιστοῦν ἀνίκανον νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὰς πιέσεις τῆς μήτρας καὶ

εἰς τὸν κοπιώδη μηχανισμόν τοῦ τοκετοῦ, καὶ γεννᾶται οὕτω θνησιγενές, ἢ ἀποθνήσκει πρόωρος.

6ον.—Τὸ ὀγκῶδες ἔμβρυον, λόγῳ κληρονομικῆς καταβολῆς ἢ παθολογικῆς καταστάσεώς του, ὡς ὑδροκέφαλος, διαβήτη κλπ., τὸ ὅποιον δημιουργεῖ δυστοκίας, καὶ συνεπείᾳ τούτων θνησιγένειαν καὶ πρόωρον νεογεννητικὸν θάνατον.

7ον.—Ἡ πρόωρος γέννησις τοῦ ἐμβρύου, συνεπείᾳ παθήσεως τῆς μητρὸς ἢ τούτου, κατὰ τὴν ὁποίαν τοῦτο, μὴ ἔχον ἀνεπτυγμένας εἰσέτι πλήρως τὰς ἀμυντικὰς τοῦ ὀργανισμοῦ του δυνάμεις, ἢ γεννᾶται νεκρὸν ἢ ἀποθνήσκει πρόωρος, μὴ δυνάμενον νὰ προσαρμοσθῇ εἰς τὰς διαφορετικὰς ἀπὸ τὰς ἔνδομητρίους συνθήκας τοῦ ἐξωτερικοῦ περιβάλλοντος.

8ον.—Αἱ κρυφαὶ ἐκτρώσεις, ποὺ ἀποτελοῦν τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν ἐμβρυϊκῆς θνησιμότητος, τὸ ὅποιον ἀναβιβάζεται εἰς τὴν ἀναλογίαν μίᾳ ἐκτρώσει πρὸς 1 τοκετὸν εἰς τὰς πλείστας χώρας (1 : 1), ἰσοῦται δηλαδὴ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκτρώσεων πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν τοκετῶν, τρομακτικὸν πρᾶγματι ποσοστὸν φθορᾶς τοῦ ἀνθρωπίνου ἐμβρύου. Ἡ ἐκτρώσις κυρίως ὡς αἷτια ἔχει τὴν παράνομον σύλληψιν, ἢ ἄλλους κοινωνικοὺς λόγους, οἰκονομικοὺς, ὑγείας κλπ.

9ον.—Οἱ δυσμενεῖς κοινωνικοὶ παράγοντες διαβιώσεως τῆς ἐγκύου, ὡς ὑποσιτισμὸς, ὑπερκόπωση, ἀνθυγιεινὴ κατοικία, ἀνθυγιεινὴ καὶ βαρεῖα ἐργασία κλπ. Ταῦτα, ἐξασθενοῦντα τὴν μῆτέρα, ἐξασθενοῦν ἐμμέσως καὶ τὸ ἔμβρυον, τὸ ὅποιον δύνανται νὰ γεννηθῇ θνησιγενές ἢ μετ' ἀδυναμίαν καὶ ἐξάντησιν ὀδηγοῦσαν εἰς πρόωρον θνησιμότητα.

10ον.—Αἱ ἔνδομητριοὶ μηχανικαὶ κακώσεις καὶ τραυματισμοὶ τοῦ ἐμβρύου, ποὺ δύνανται νὰ προκληθοῦν συνεπείᾳ βαρείας καὶ ἀνθυγιεινῆς βιομηχανικῆς ἐργασίας τῆς μητρὸς μετὰ ἐντόνων κινήσεων τοῦ σώματος αὐτῆς, ἢ καὶ τυχαίων τραυματισμῶν καὶ ἀτυχημάτων, τὰ ὅποια συνεπιφέρουν καὶ κλονισμόν τῆς ἐγκύου, με ἀποτέλεσμα τὴν θνησιγένειαν καὶ πρόωρον θνησιμότητα.

11ον.—Αἱ δυστοκίαι ἐξ ὄλων τῶν αἰτιῶν ποῦ προκαλοῦσι ταύτας, ὡς ἀνώμαλα σχήματα, ἀδράνεια μήτρας, ἐστενωμένη πύελος κλπ., αἱ ὁποῖαι λόγῳ παρατάσεως τοῦ τοκετοῦ καταλήγουσιν εἰς τὴν θνησιγένειαν ἢ πρόωρον νεογεννητικὴν θνησιμότητα, συνεπεία ἀσφυξίας, κυνώσεως καὶ μολύνσεως τοῦ νεογνοῦ ἐκ τῆς μητρὸς.

12ον.—Αἱ κακαὶ μηχανικαὶ καὶ λειτουργικαὶ συνθῆκαι τοῦ τοκετοῦ, τὰς ὁποίας δημιουργοῦν διάφοροι αἰτίαι, ὡς π.χ. ἡ στένωσις τῆς πύελου, ἡ ὑπερμεγέθης κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου, ἡ ἀνώμαλος προβολὴ καὶ σχῆμα τούτου, ὡς καὶ ἡ πρωτοπαθὴς ἢ δευτεροπαθὴς ἀδράνεια τῆς μήτρας κλπ., μὲ κατάληξιν τὴν θνησιγένειαν καὶ πρόωρον νεογεννητικὴν θνησιμότητα.

13ον.—Αἱ ἀδέξια καὶ κακαὶ ἐπεμβάσεις ἰατρῶν καὶ μαιῶν, ὀφειλόμεναι εἰς κακὴν καὶ ἐσφαλμένην κρίσιν καὶ ἐκτίμησιν τῶν περιπτώσεων καὶ τῶν τρόπων ἐπεμβάσεως διὰ τὴν παρασχεθισομένην μαιευτικὴν βοήθειαν, γεγονόνες τὸ ὅποion συνέβαινε συνεπεία ἐπεμβάσεων ὑπὸ ἐμπειρικῶν ἐλάχιστα μορφωμένων μαιῶν καὶ ἀνειδικεῦτων ἰατρῶν, εἰς παρωχημένην περίοδον, τὸ ὅποion εὐτυχῶς σήμερον ἠλαττώθη χάρις εἰς τὴν καλυτέραν μαιευτικὴν μόρφωσιν ὄλων τῶν ἰατρῶν, καὶ τὴν ἐν τῇ ὑπαίθρῳ χώρα ἀποστολῆν περισσοτέρων διπλωματούχων ἐπιστημόνων μαιῶν, ὀφειλόμενον εἰς σχετικὴν πρὸς τοῦτο νομοθεσίαν, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν βελτίωσιν τῆς μαιευτικῆς ἀντιλήψεως καὶ τὴν ἐλάττωσιν τῆς θνησιγενείας καὶ πρόωρου νεογεννητικῆς θνησιμότητος,

ὡς καὶ τόσων ἄλλων βαρειῶν συνεπειῶν ἐκ τῶν ἀδεξίων ἐπεμβάσεων.

14ον.—Αἱ ὀξεῖαι καὶ χρόνιαι δηλητηριάσεις τῆς μητρὸς ἀπὸ μόλυβδον, ὑδράργυρον, ἀρσενικὸν καὶ οἶνοπνευματώδη, αἱ ὁποῖαι, δηλητηριάζουσαι καὶ τὸ κυοφορούμενον, προκαλοῦσιν ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου, εὐρισκομένου εἰς περίοδον διαπλάσεώς του, βλάβας σοβαρὰς ἐπὶ τῶν τρυφερῶν κυττάρων του, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν θνησιγένειαν, τὴν πρόωρον νεογεννητικὴν θνησιμότητα καὶ ἄλλας σωματικὰς καὶ πνευματικὰς ἀναπηρίας τῶν ἀπογόνων. Ἐκ τῶν ὡς ἄνω ὅμως δηλητηριωδῶν οὐσιῶν, τὸ οἶνοπνευμα εἴρηται εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ὅσον ἀφορᾷ τὰς βλαβερὰς συνεπείας τὰς ὁποίας ὑφίσταται τὸ ἐμβρυον.

15ον.—Αἱ αὐτόματοι ἐκτρώσεις ἢ ἀποβολαὶ συνεπεία ἐνδομητρίου θανάτου τοῦ ἐμβρύου, τὸ ὅποion, ἂν διατηρηθῇ νεκρὸν ἐπὶ πολὺ χρονικὸν διάστημα ἐν τῇ μήτρῳ, δημιουργεῖ τὸ ἐμβεβρεγμένον ἔμβρυον, τὸ ὅποion ἀποβάλλεται ἐκ τῆς μήτρας εἰς μικρὸν ἢ μακρότερον χρόνον ἀπὸ τοῦ θανάτου του.

16ον.—Διάφοροι ἄλλαι αἰτίαι, ὡς κόμπος τοῦ ὀμφαλίου λώρου, ρῆξις τῆς μήτρας, ἐνδομήτριος ἀσφυξία, ὀξεῖα περιτονίτις τῆς μητρὸς, περιτύλιξις ὀμφαλίδος, ἀκαμψία τραχήλου, πρόπτωσις ὀμφαλίδος, πρόωρος ἀποκόλλησις πλακούντος, παράτασις διαστολῆς τοῦ τραχήλου τῆς μήτρας καὶ τερατολογικὴ διάπλασις τοῦ ἐμβρύου. Καὶ

17ον.—Ὁ θάνατος τοῦ ἐμβρύου ἀπὸ ἀγνώστους αἰτίας.

Αἱ κυριώτεραι αἰτίαι τῆς ἐμβρυϊκῆς καὶ πρόωρου νεογεννητικῆς θνησιμότητος

1ον Τὰ ὀξεῖα λοιμώδη νοσήματα τῆς μητρὸς

2ον Τὰ χρόνια λοιμώδη νοσήματα μητρὸς (σύφιλις κλπ.)

3ον Τὰ διάφορα γυναικολογικὰ νοσήματα τῆς μητρὸς

4ον Ἡ τοξιναιμία τῆς κνήσεως

5ον Ἡ ἀσθενικότης τοῦ ἐμβρύου

6ον Τὸ ὀγκώδες ἔμβρυον

7ον Ἡ πρόωρος γέννησις τοῦ ἐμβρύου

8ον Αἱ κρυφαὶ ἐκτρώσεις καὶ αὐτόματοι ἀποβολαὶ

9ον Οἱ δυσμενεῖς συνθήκαι διαβιώσεως τῆς ἐγκύου

10ον Αἱ ἐνδομήτριοι μηχανικαὶ κακώσεις καὶ τραυματισμοὶ τοῦ ἐμβρύου

11ον Αἱ δυστοκίαι ἐκ πάσης αἰτίας

12ον Αἱ κακαὶ μηχανικαὶ καὶ λειτουργικαὶ συνθήκαι τοῦ τοκετοῦ

13ον Αἱ ἀδέξια καὶ κακαὶ ἐπεμβάσεις ἰατρῶν καὶ μαιῶν

14ον Αἱ ὀξεῖαι καὶ χρόνιαι δηλητηριάσεις τῆς ἐγκύου (ἀλκοολισμός)

15ον Αἱ ἀτόματοι ἐκτρώσεις, ἀποβολαί, ἐμβεβρεγμένον ἔμβρυον

16ον Διάφοροι ἄλλαι αἰτίαι, ὡς κόμβος ὀμφαλίδος, ρῆξις μήτρας, ὀξεῖα περιτονίτις μητρὸς, πρόπτωσης ὀμφαλίδος, τερατολογικὴ διάπλασις ἐμβρύου κλπ.

17ον Ἄγνωστοι αἰτίαι

Μέτρα καταπολεμήσεως τῆς ἐμβρυϊκῆς θνησιμότητος, ἤτοι τῆς θνησιγενείας, καὶ προώρου νεογεννητικῆς θνησιμότητος

Ὁ ἀγὼν διὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς ἐμβρυϊκῆς θνησιμότητος καὶ τῆς προώρου νεογεννητικῆς θνησιμότητος εἶναι μᾶλλον ἀγὼν διὰ τὴν προστασίαν τῆς ἐγκύου, ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς πρόληψιν τῶν ἐκ τῆς κυήσεως καὶ τοῦ τοκετοῦ ἐνδεχομένων κινδύνων, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς ἐξασφάλισιν πλήρους ἐνδομητρίου ἀναπτύξεως τοῦ παιδιοῦ καὶ ἀπομάκρυνσιν παντὸς κινδύνου κατὰ τὴν γέννησιν αὐτοῦ. Συνίσταται δὲ ὁ ἀγὼν οὗτος κυρίως εἰς τὴν πρόληψιν καὶ θεραπείαν ὄλων τῶν αἰτίων ποῦ προκαλοῦν τὴν θνησιγένειαν καὶ πρόωρον νεογεννητικὴν θνησιμότητα, διὰ τῆς παρακολουθήσεως τῶν ἐγκύων εἰς τοὺς Συμβουλευτικούς Σταθμοὺς Ἐπιτόκων, τῶν ὁποίων ὁ σκοπὸς εἶναι:

α' Ἰατρικός, διὰ τὴν διάγνωσιν, θεραπείαν καὶ πρόληψιν τῶν ἐκ τῆς κυήσεως ἐπιπλοκῶν καὶ ἀνωμαλιῶν, καὶ

β' Διαφωτιστικός, διὰ τὴν διαφώτισιν τῶν μητέρων περὶ τοῦ τρόπου προφυλάξεως τῆς ὑγείας των καὶ τῆς ὑγείας τοῦ μέλλοντος γέννηθῆ τέκνου των, ὡς καὶ περὶ τῶν ὠφελιμάτων των ἐκ τῆς κανονικῆς προσ-

ελεύσεως καὶ παρακολουθήσεως καὶ συνεργασίας των μετὰ τῶν Σταθμῶν τῶν Ἐπιτόκων.

Ἐν τῷ Σταθμῷ Ἐπιτόκων θὰ διδαχθῶσι περὶ τοῦ τρόπου προφυλάξεως των ἐκ τῶν ὀξεῖων καὶ χρόνιων νόσων, θὰ ἐξετασθῇ τὸ αἷμα των διὰ σύφιλιν (κατὰ Wasserman), θὰ ἐξετασθοῦν διὰ γυναικολογικὰ καὶ ἄλλα παθολογικὰ νοσήματα, θὰ ἐξετάζωνται τὰ οὖρα διὰ τὴν πρόληψιν ἐκλαμψίας καὶ ἄλλων νόσων, θὰ βοηθηθῇ ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς διαβιώσεώς της, θὰ προβλεφθοῦν αἱ δυστοκίαι καὶ θὰ προληφθοῦν πολλακίς διὰ μαιευτικῶν ἐπεμβάσεων, ὡς μετασχηματισμοῦ κλπ., καὶ γενικῶς θὰ βοηθηθῇ, κοινωνικῶς, ἰατρικῶς καὶ ἠθικῶς, διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς κανονικῆς κυήσεως καὶ διὰ ἓνα φυσιολογικὸν καὶ ὁμαλὸν τοκετὸν αὐτῆς. Ἐπίσης ἕτερον μέτρον διὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς θνησιγενείας καὶ προώρου νεογεννητικῆς θνησιμότητος εἶναι ἡ συστηματικώτερα καταπολέμησις τῶν λοιμωδῶν νόσων γενικῶς ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ ἡ εὐρεῖα διαφώτισις τοῦ κοινοῦ περὶ τῆς προφυλάξεως ἐκ τούτων.